

Izhaja 1. in 16. vsacega
meseca.

Vredništvo in opravništvo
je na Krakovskem nasípu
št. 10.

Ljudski Glas.

Inserati se po ceni spreje-
majo.

Rokopisi
se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.

Vabilo k naročbi.

Z dobrim namenom, slovenskemu ljudstvu koristiti, v dosego večega blagostanja, rodil se je 1. maja t. l. „Ljudski Glas“. Če se nazaj ozremo na te pretekle mesece našega delovanja, vidimo skoro le bridkosti in težave, neopravičeno sovraštvo, katerega oholosti so bralci po svojem izdajalskem lici uže do dobrega spoznali.

V tolažbo nam služi le zavest, da smo imeli le dobre namene, in da smo po svoji moči pripomogli k temu, da se je slovenski svet začel bolj zanimati za národno gospodarstvo.

V zadostenje nam je nadalje priznanje mnogih veljavnih, neodvisnih in nepristranskih mož. Tudi slovenski časniki so priznali z malimi izjemami, da smo svoji nalogi kos in da je list koristen.

Opominjamo na izjave „Soče“, „Miru“, „Edinosti“ in „Popotnika“, ki so se o naših nazorih pohvalno izjavili, kakor tudi drugače mogoče ni, ako se ne gleda skozi strankarski očali.

V tem duhu, kakor letos, bomo tudi prihodnje leto pisali za blagostanje slovenskega ljudstva in za njegove národne pravice, kar se od poštenega slovenskega lista samo ob sebi umeje. Kruhoborci trudili se bodo sicer, naš list podirati, a ne bojimo se jih, kar je dobro, poišče si vsakdo sam, nališpano, a v svojem jedru gnjilo blago bodo resni možje sami spoznali.

Skrbeli bomo tudi za kratkočasno berilo, da bodo bralci gotovo zadovoljni. Več najboljših slovenskih pisateljev nam je svojo pomoč obljubilo, in v tej stroki imeli bomo gradiva na izbor, torej ne dvomimo, da nas drugi listi v tem ne bodo mogli prekositi.

Vabimo torej vse Slovence, naj se v obilnem številu naroče na naš list, kateri stane

za celo leto . . . 3 gold. — kr.,

za pol leta . . . 1 „ 50 „

Vse stare naročnike, ki so nam še na dolgu, pri tej priliki uljudno vabimo k poravnanji zaostale naročnine.

P. n. naročnike v Ljubljani prosimo, da naj denar ali pri opravništvu tega lista ali pa poverjeniku Štefanu Verčiču proti izkaznici izročijo; oni z dežele pa naj po poštnih nakaznicah pod naslovom „Ljudski Glas“ v teku tega meseca naročnino določijo.

Odslej pošiljali bomo le onim list, ki bodo naročnino naprej plačali.

Uredništvo in opravništvo „Ljudskega Glasu“

Ferd. Suhadobnik.

Kakošnih šol potrebujemo?

Sedanje ljudske šole so tako osnovane, kakor bi vsi učenci, ki jih obiskujejo, potem v srednje šole prestopili. Na splošno omiko se preveč gleda premalo pa na strokovno. Ljudska šola bi se morala ozirati na večino šolarjev, ne pa na tisto manjšino, ki ima namen, srednje šole obiskati, da se pripravi za više službe, kar pa tudi vsak iz njih ne doseže, ker vemo, koliko jih v posameznih razredih srednjih šol odleti, da niso potem za nobeno rabo, ker so le splošno, ne pa strokovno izobraženi. Tudi to je napaka, da se ne dela razločka med meščanskimi in kmetijskimi otroci. V ljudskih šolah na kmetih, in takih šol je največ, so večinoma taki otroci, ki bodo zopet kmetje postali; učenci iz mestnih ljudskih šol pa bodo postali obrtniki, kupčevalci, učitelji in nekteri tudi kaj več. Brati, pisati in računati, pa krščanski nauk morajo vsi ljudje znati. Prva dva razreda bi morala tedaj pri vseh ljudskih šolah enaka biti, namreč baviti se samo s štirimi predmeti: 1.) branje, 2.) pisanje, 3.) krščanski nauk, 4.) računstvo.

Še le s tretjim razredom bi se šole ločile v kmetiške, obrtniške, trgovinske in pripravljavne.

I.) Kmetiške ljudske šole bi morale kmetiške sinove pripravljati za njih prihodnji stan, to je, podati jim take nauke, kateri jim znajo koristiti pri kmetovanji, pa tudi obuditi pri njih ljubezen do kmetiškega stanu. Ni potreba,

da bi se posebej učila kemija, fizika, sadjereja, živinoreja, vinoreja itd.; ampak naj se naredi za take šole posebno obširno berilo, v katerega bi se vzeli lahkoumljivi sestavki o teh predmetih. Da bi berilo preenakomerno ne postalo, vpletle bi se vmes kake domoljubne pesmi in pripovedke. Pri samem branji pa bi ne smelo ostati, ampak učitelj bi moral otrokom na šolskem vrtu pokazati, kako se sadje ravna, na polji bi jim moral razkazovati žita in razkladati, kako se prideljuje. Natoroznanstvo bi se moralo v prvi vrsti ozirati na kmetiške potrebe, in če bi se vpeljalo natoroznanstvo kot predmet, morala bi dotična šolska knjiga tako sestavljena biti, da bi otroci v prvi vrsti spoznavali tiste živali, rastline in rude, ki so kmetu koristne, in pa tiste živali, rastline in rude, ki so mu škodljive. Razkazovati bi se moralo, kakošna prst je najboljša, kaj raste v tej in kaj v drugej prsti. V lahko umljivej besedi bi se morala tudi meteorologija razkladati, ali pa naj bi se vzela v veliko berilo. Zemljepisja in zgodovine posebej učiti ni potreba; najvažnejše stvari se lahko vzamejo v veliko berilo. Na lepo pisavo in na umetno, visoko računstvo pri kmetih ni treba toliko gledati, ker kmet nema dosti za pisati in za računati, to je bolj za trgovinsko šolo; toliko bolj pa naj se gleda, da bodo otroci v kmetijskih ljudskih šolah naučili se prav gladko brati, da bodo potem že doraščeni še zmirom radi brali in se dalje izobraževali.

Nekoliko slovnice se naj uči, pa ne preveč, ker kmet druge reči bolj potrebuje; slovnica spada bolj v pripravljavno šolo, o kateri bomo pozneje govorili. Učenje nemščine je kmetijski ljudski šoli nepotrebno; kmet, ki doma ostane, je ne potrebuje, tisti pa, ki na tuje gré, se je bo v potrebi prej naučil kakor v šoli. Sicer pa ne grejo vsi izseljenci na Nemško; veliko jih gré na Hrvaško, v laške kraje, v Ameriko; ko bi se hotelo na vse take ozirati, moralo bi se v ljudski šoli učiti laško, hrvaško, angleško in nemško. Koliko časa bi potem za pravi poduk ostalo? Večina jih vendar doma ostane, in brezumno bi bilo, ko bi se morala večina po tistih ravnati, ki še le „znajo kedaj na tuje iti“! Zdaj, mislimo, smo s predmeti na kmečki ljudski šoli pri kraju.

II.) Obrtniške ljudske šole bi se morale napraviti v takih mestih in tudi v drugih krajih, ker se prebivalstvo večinoma z obrtnijo peča. Pri teh šolah bi se moralo s tretjim razredom počenši ozir jemati na tiste znanosti, ki obrtniku naj bolje služijo, postavim: risanje, mehanika, geometrija, kemija, fizika, tehnične vednosti; da bi

se fini okus pri izdelkih vedno bolj blažil, koristno bo tudi, ozirati se na lepe umetnosti, podobarstvo, slikarstvo, petje in godbo. Pa tudi pri teh šolah bi se smelo pri teoriji ostati, ampak vsaka naj bi imela svojo delavnico, kjer bi se učencem praktično pokazalo, kako se to ali ono dela. S tem bi tudi več veselja za delo dobili.

III.) Trgovinske ljudske šole. V mestih je tudi več takih otroc, ki se želé izobraziti za trgovsko stroko. Pri takih šolah naj bi se potem, ko bi otroci enkrat brati in pisati znali, posebno gledalo na računstvo, na lepo pisavo, na poznanje različnega blaga, na zemljepisje s posebnim ozirom na to, kaj ta ali ona dežela pridelava, kje se to ali to blago izdeljuje, kje se prodaja, z eno besedo, trgovinsko zemljepisje. Potem bi morali učenci dobro poznati mero in vago, različne denarje po raznih državah. Tudi slovnica in pravopis sta potrebna, ker imajo trgovci dosti pisarije, da bodo znali pravilno pisati. Potem nauk o literaturi, ker pridejo v dotiko z izobraženimi ljudmi. Trgovci se imajo torej dosti učiti; zato jim pa ni treba znati risanja, tehnike in mehanike, natoroznanstva in poljedelskih vednosti, ne meteorologije. Tudi jim ni treba praktične delavnice, ampak praktično naj se doma vadijo pri svojih starših, če so trgovci. Za take šole bi bil dober kak svetovni jezik, ki je v tem kraju najpotrebnejši.

IV.) Pripravljavne ljudske šole bi bile slednjč take, v katerih bi se učenci pripravljali za srednje šole, gimnazije ali realke. V teh bi odpadel praktični poduk na vrtih, v delavnicah ali prodajalnicah in veljala bi le teorija. Da bi učenci telesno ne oslabei, naj se obdrži za te šole telovadba. Sicer naj se pa važnost poklada na slovnico, na logično mišljenje, ki se pridobi z matematiko. Če mora že krščanski nauk pri vseh do zdaj naštetih šolah skozi vse razrede obligaten ostati, naj se posebno goji v pripravljavni šoli, da se požahnijo in poblažijo srca onim, ki imajo kedaj med više stanove stopiti. Tudi se naj polagoma prične z zemljepisjem in zgodovino. Veliko berilo za te šole naj bo sestavljeno iz zgodovine, zemljepisja, modroznanstva, lepoznanstva in literarne zgodovine, vse v blagem krščanskem duhu.

Zdaj nastane še vprašanje, kje naj se napravijo kmetiške, kje obrtniške, kje trgovinske in kje pripravljavne ljudske šole.

Odgovor:

Pripravljavne šole naj se napravijo povsodi tam, kjer je kaka srednja šola; pripravljavna

šola naj bo v ozki zvezi z dotično srednjo šolo. Kdor je v takem kraju, kjer ni pripravljavne šole, pa hoče svojega sina v srednje šole poslati, naj to stori precej, ko je fant doma drugi razred dovršil, ter naj ga pošlje v pripravljavno šolo v mesto.

Kupčijske ljudske šole naj se napravijo v takih mestih, kjer je mnogo kupčije in je zadosti takih otrok, ki se želé trgovstva poprijeti. Za Slovence bi zadostovale morda tri: ena v Trstu, ena v Ljubljani in ena v Mariboru.

Obrtniške šole naj bodo tam, kjer se prebivalstvo večinoma bavi z obrtnijo, ali če že to ne, da je vsaj dovolj takih otrok, ki se mislijo obrtnije poprijeti. Tu ni gledati na to, ali je kak kraj „mesto“ ali ne. Mnogo je slovenskih mest, kjer se prebivalstvo bolj s kmetijo bavi, n. pr.: Višnja Gora, Kostanjevica, Krško. So pa zopet trgi, kjer je večina prebivalcev obrtniškega stanu, kakor Kropa, Železniki, Tržič. Najdejo se tudi take obrtniške vasi, kakor Borovlje na Koroškem, Stražišče, Domžale itd. Toraj je tu treba gledati na to, s čim se kak kraj preživi. Večina ljudskih šol bo po tem načrtu vsakako kmetijskih.

V večih mestih je lahko več različnih ljudskih šol. Na pr.: v Ljubljani naj bi bila ena pripravljavna ali še dve; ena ali dve obrtniški; ena trgovinska in ena kmetijska za Trnovčane, Krakovce, Kurjevaščane in Podgolovčane. Vsak prebivalec naj si potem sam izbere, v katero teh šol da hoče svojega sina poslati.

To je naša misel o praktični osnovi naših ljudskih šol. Kdor vé za boljši načrt, naj se oglasi! Kajti, koristno je, če se tako važne zadeve javno razgovarjajo.

Kmetištvo na Ogerskem.

Ogerska se imenuje rodovitna in srečna dežela, vendar tudi tam kmetištvo grozno propada. To nam dokaže statistika. Na kmetih se je prebivalstvo na Ogerskem zmanjšalo, v mestih pa povikšalo. Ker je po kmetih preslabo za živeti, sili vse v mesta in se vdinja v fabrike ali pa postopa okoli, berači, slepari in krade. Leta 1870 je bilo še 4338631 kmetiških prebivalcev, leta 1880 pa le še 3669117, tedaj za 670000 manj. Če pa ljudje tako popuščajo polje, po tem se sme soditi, da se sploh zemlja zanemarja in da ne rodi več toliko, ko prej. Beračev pa je na Ogerskem 50000, pa gotovo še več, ker cigani niso všteti, ki so vpisani kot godci in konjski trgovci, akoravno v resnici le bolj beračijo in sleparijo.

Madjari kažejo s ponosom na svoje glavno mesto Budimpešto, ki se od leta do leta bolj širi in lepša. Pa kaj to pomaga, če pa na deželi vedno hujša revščina gospodari. Ta zunanji blišč glavnega mesta nima stalne podlage, če se ne more opirati na bogato deželo. Tudi politične zmage Madjarov niso nič vredne, če pa gospodarski propad na vrata trka. Ljudstvo to čuti, da gre rakovo pot z gospodarstvom, zato se obrača njegov srd zoper jude, v katerih vidi svoje pijavke. Res je, da imajo judje vso kupčijo na Ogerskem v svojih rokah. Ogersko vino je prišlo v slabo ime, odkar to kupčijo opravljajo judje, ki vino radi pokvarijo. Tudi pri vseh drugih svojih podjetjih gledajo le na dobiček, ne pa na srečo ogerske dežele. Kapitalistični zistem je delujoče stanove na Ogerskem v svojo sužnjost vklestil. Kmet dela, pa le za jude; kajti njemu je dolžan, njemu mora izročiti vino, žito in živino za majhno ceno. Pri vsej rodovitnosti je tedaj ogerski kmet revež, tlačan juda. Še magnati in grofi so vsled lahkomišljenosti v judovskih rokah. Judje tudi niso vsega krivi. Ogerski magnat je lahkomišljen in bahat, za gospodarstvo se ne briga dosti, toliko bolj pa zapravlja, zaigra, potroši pri pojedinah ali pa razmeče na potovanji. Tako je umevno, da pride v denarne zadrege. Jud mu posodi, in tako ga v pest dobi. Pri tem pa so davki visoki, denarja pa malo, torej so Ogri razkačeni zoper jude in tudi zoper davkarske exekutorje ter v svojej surovosti zmirom kterege pobijejo.

Pri tem pa ni skoro nobene obrtnije, in se torej za obrtniške izdelke ne more nič denarja v deželo dobiti. Ker pa ni obrtnije ali vsaj ne dosti, morala bi vlada vso pozornost obrniti na poljedelstvo, saj zato je rodovitna zemlja kaj pripravna. Videti je pa, da ogerska vlada preveč politizira, pa premalo gospodari.

Slovake zatirati, zoper „panslavizem“ kričati, siloma madjarizirati, to znajo, da pa za blagor dežele ne znajo skrbeti, to pričajo slabji uspehi. Če kmet za kmetom na kant gre, če ljudje rodovitno deželo kupoma zapuščajo in se v Ameriko selijo, če se je prebivalstvo na kmetih v desetih letih za 670000 glav zmanjšalo, to je pač dokaz groznega gospodarskega propada in opustošenja lepe dežele.

Zelo nas mika, da bi pristavili še kako politično opazko, pa saj bi nič ne koristilo! Madjari so bolj za politiko nego za gospodarstvo, da le vsak napor slovanskega mišljenja v deželi zadušé, da le celo državo vladajo in še našo polovico v kako „zwangslage“ pritisnejo, da le Rusom ali Srbom kedaj nogo postavijo ter jim nagajajo,

potem so pa že srečni, gospodarstvo naj stoji, kakor hoče, saj je jud v deželi, jud mora posoditi, če bi zmanjkalo! Jud bo pa kaj družega naredil. Ko bo videl, da njegova koža ni več varna, jo bo z denarjem popihal drugam! dežela bo pa le izmolžena, zadolžena, zanemarjena, upuštošana!

Letos so imeli dobro letino. Vkljub temu pa vlada povsod nezadovoljnost, razdraženost, siromaštvo, pomanjkanje denarja. Se ve, da oderuhi nimajo nikoli dovolj, in kdo ve, kako stare so že njih terjatve! Kadar bodo pa kmetje in grajščaki toliko dolžni, da jim tudi jud ne bo več posodil, tačas se je bati na Ogerskem velikega „kraha“ ali „poloma“. Kakor je videti, bliža se ta katastrofa hitrim korakom.

Obrtniški shod na Dunaji.

(Izviren dopis.)

Da se kolo časa ne bo več nazaj zavrtilo, kakor liberalci upajo, in da ne pride več tista doba, ko se je ljudstvo skubilo od špekulantov, podjetnikov in kapitalistov v imenu „svobode“ in „napredka“, to nam pričuje vnovič shod obrtnikov na Dunaji, ki se je te dni vršil. O takozvani „svobodi“ obrta, ki se mora pa tako razumeti, da je vsakemu obrtniku „svobodno“, ali si vrat prerezati ali pa k judu za slabo plačanega pomagača, to je sužnja stopiti, o tej „svobodi“ nečejo obrtniki nič več slišati. Na obrtniškem shodu so se vsi izrekli, da ne sme biti več svobodno, vsakemu kako obrtnijo začeti, ampak le takim, ki so se svojega rokodelstva naučili. Tudi so povdarjali, da se morajo povsodi napraviti obrtniške zadruge, in da je vsak obrtnik primoran, stopiti kod ud v svojo zadrugo.

Tako postane obrtnik ud celote in se mora po tej celoti ravnati, toraj ne sme svojim tovarišem več oslov kazati, prodajati sleparsko ali ničevo blago, najemati vsakoršno število učencev, pričevala za denar dajati takim, ki se niso nič naučili in nič ne znajo itd., vse te reči bo odslej nadzorovala zadruga. Tudi zoper havziranje so se obrtniki odločno izrekli in od vlade zahtevali, naj sestavi in predloži novo havzirarsko postavo. Da bi se to le kmalo zgodilo, kajti če pride druga vlada, iz nemške stranke vzeta, potem so judje in njih agenti z sleparskim blagom zopet na konji! En obrtnik je pravil, da je tak havzinar prodal uro na mesečne obroke za 50 gold. in ura pa je bila komaj 20 gold. vredna, kakor so izvedenci izrekli. Bojte se tedaj havzirarjev, posebno takih, ki dajejo blago na obroke!

Pri tem shodu so tudi liberalni poslanci in liberalni židovski časniki dosti debelih slišali, naj si jih le za ušesa zapišejo! Mnogi nemško-liberalni poslanci sicer še zdaj mislijo, da bo to gibanje med obrtniki le en čas trpelo in da jih bodo potem zopet potolažili s frazami o „nemštvu“ itd. Pa v tem se varajo. Odkar so petakarji dobili volilno pravico, postali so volilci po mestih še bolj demokratičnega, rokodelskega značaja. Ti bodo od svojih poslancev zahtevali, da se morajo po njih željah ravnati, kajti tem ljudem politika ni „sport“, kakor bogatinom, ampak jim seže do živega, ker je odvisno od mnogih sklepov blagostanje in vsakdanji kruh. Pri obrtniškem shodu se je že videlo, kako energično ti ljudje svoje nazore zastopajo, kmalo se bo to čutilo tudi pri volitvah v državni zbor.

Slišal sem, da bo državni zbor precej razpuščen, če bi za Lienbacherjem še več poslancev desnico zapustilo. Pozor!

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane. Ker se „Ljudski Glas“ rad bavi z našimi težnjami, pritožbami in željami in nam je vsigdar pravičen, torbica v le-teh pritožbah je pa zopet prepolna, dovolite ljubljanskim obrtnikom za „Miklavževo“ nekoliko prostora v Vašem cenjenem listu.

Ker so nam navadnim ljudem isto tako kot „kadetom narodnim“ za dober denar vrata čitalniška, oziroma nje prostori odprti, zahajali smo i mi radi v to narodno shajališče; povdarjamo: zahajali smo! Da si je naš ljut nasprotnik dr. Suppan, zadel jo je dobro v zadnji seji mestnega zbora, rekoč: „Svet je okrogel“. Da, da, okrogel je! Kako uljudno se klanjajo, pozdravljajo obrtnika-volilca ti narodni „kadeti“, kedar jim je treba, da jih posadimo na kurulične stole — kakor bi obrtnik uže sam ne znal uljuden biti, jeduako vsakemu omikancu — koliko lepih, sladkih besedij naučil bi se lahko od teh gospodov, a svet je okrogel! Ko smo take rožice sadeče može-besede posadili na „rotovž“, spremenili so takoj svoje obraze, z najboljšimi naočniki pri judu Rexingerji kupljenimi ne poznajo obrtnika; če imaš ž njimi opraviti, slišiš le besedo „daj, daj!“

In tako je tudi odvisno od narodnih „kadetov“ bodočnost „Narodnega doma“, tudi za to napravo se vedno kriči „daj, daj!“ A mi vprašamo, mislite mari, da se bode vam, našim sovrstnikom, bolje v „Narodnem domu“ godilo, nego se nam sedaj v čitalnici godi, ker mogotei s prezirajočimi izrazi zdaj tega, zdaj onega prepodé iz onih prostorov,

do katerih ima vsak pošten človek, tem bolj pa ud čitalnice isto pravico, kakor „kadet“, ker plačuje se z istimi novci, s kakeršnimi oni plačujejo. Kaj nam torej koristi vedno kričati „Živio národ“, kaj visokoučeni „Slovenski Narod“ čitati, ako oni, ki nas omike učé, sami toliko slabih izgledov dajo. A svet je okrogel, in ni tako daleč več ona dôba, ko ne bomo samo rekali, mi ne trebamo v vseh zbotih, odborih in društvih doktorjev, marveč dokazali bomo, da obrtniški stan more uspešno le obrtnik sam zastopati, poznavajoč njegove težnje, in dobro vedoč, kaj mu koristi in kaj škoduje.

Ker ste pa še naši zastopniki, damo vam to na pot v državni zbor: Če vam je v istini znano, kaj nam je v dôbi propada našega stanu treba, potegujte se možato za naš blagor, bodite pravi ljudski zastopniki, ker tudi z našimi krvavimi žulji polnijo se óne blagajnice, iz katerih se vam plačujejo dijete. Ako bode imelo to zrno dober plod, potem bodete vestno izpolnjevali dolžnosti poslaniške.

Iz Kravje Doline. (Naše „usmiljene“ sestre.) *Vox populi, vox Dei!* (Dalje). Ogromno se množi imetje naših milosrdnic. Tam, ki je pred nekaj leti stala nizka hiša Jamova, se zdaj dviguje mogočna hiralnica sv. Jožefa, v katero se sprejemajo dobro plačujoči hiraleci. Nasproti stoječa nekdanja Dobravčeva hiša št. 18 ima za stanovnike male dečke, koje oskrbujejo milosrdnice in od katerih se milosrdnice ne branijo deželnih ustanov prejemati. Dotično hišo je, ako se ne motimo, odločeval pokojni posestnik v zavetišče ubogim in onemoglim starim zidarjem in tesarjem. Da oskrbovanje bolnikov milosrdnicam lepe dohodke prinaša, je očitno. Ravno kar je zavod milosrdnic neki kupil posestvo pokojnega Štuparja za 10 000 gld., ki tudi leži v Kravjej Dolini.

Mi hočemo našim cenjenim bralcem predočiti delovanje reda milosrdnic na Dunaji, n. pr. po tabelaričnih razvidih od njih vstanovitve, t. j. od 1. novembra 1832 do 1. julija 1836, tedaj od pičlih štirih let. V tej kratkej dôbi je dunajski zavod milosrdnic sprejel in oskrboval 1381 bolnikov, a to **brezplačno**. Vrhu tega je bilo sprejetih 732 za kolero obolelih ljudij ravno tako **brezplačno**.

Vodstvo tega zavoda je bilo izročeno veleč. gosp. Ernestu Hurezu, kanoniku pri sv. Štefanu; bilo je tedaj v možkih rokah. Nij tedaj čuda, da si je ta red isti čas priznanje najvišjih krogov dunajskih pridobil.

Nasprotno smo radovedni slišati, koliko bolnikov so naše ljubljanske milosrdnice v svojih obširnih bolnišnicah brezplačno oskrbele.

Mi nikakor nijsmo za to, da bi se katerikoli stan ljudij preganjal, ker mi smo za to in delamo na to, da se pravica vsem stanovom podeli; tedaj tudi nijsmo za to, da bi se milosrdnice preganjale, a povsem pa smo za to, da naj bodo milosrdnice le za **postrežbo** bolnikov pod vodstvom zanesljivih mož, kateri bodo pred vsem tudi skrbeli, da bodo bolniki v dušnih in telesnih zadevah **dobro** oskrbovani. To se bo kaj lahko zgodilo, ker nam ne manjka voditeljev za dotične zavode. Pa tudi milosrdnice bodo lagje za izveličanje svojih duš skrbete, ker jih ne bodo nadlegovale gospodarstvene skrbi ali posvetne skrbi v zvezi z mamonom, k je po njih redovnih pravilih izključen iz srede milosrdnic.

Zabavni del.

Ovire lepoznanke literature.

Če pogledamo nazaj v čase Goetheja in Preširna, moramo priznati, da lepoznanška literatura vidno peša, da jej časi niso ugodni. V prejšnji dôbi se je vseanimalo za umetnost sploh, zlasti za pesništvo, za lepoznanstvo. Navadno se pravi, da je bil absolutizem zato poeziji ugodnejši, ker se duhovi za politiko niso zanimati smeli. V tem je pa le nekaj resnice. Absolutizem je le tačas poeziji ugoden, ako je ta absolutizem enak normalnemu stanju, ako zadržuje v sebi red, pravico, zdrave in naravne razmere. Kjer se pa absolutizem opira na samo fizično silo brez moralne in etične podlage, kjer so duhovi nezadovoljni in nagibajo k prekuciji, tak absolutizem tudi ne rodi lepoznanških cvetic. Absolutizem na Francoskem pred prekucijo in sedanji ruski absolutizem nemata v sebi pogójev in znakov normalnega, zdravega narodovega življenja, ni na njima videti tistega etičnega naravnega ravnotežja in miru, ki je potreben za razvitek nježnih cvetic umetnosti, nasprotno so duhovi razburjeni, k boji in prekuciji nagnjeni in se veliko rajši pečajo s političnimi in socialnimi vprašanji. Pravno normalno in zdravo stanje človeške družbe je pravična, krščanska monarhija, ki opira svojo oblast na Boga in jo tudi v krščanskem duhu rabi. Taka vlada pravega krščanskega, ne se strahom prisiljenega miru je bila za cesarja Franca; državljani so videli v svojem cesarju krščanskega, pravičnega očeta, ne pa strahovitega trinoga; ne iz strahu, ampak iz krščanske pokorščine in zveste

udanosti so ga ubogali. Tačas se je lepoznanška literatura lepo razcvitala; po vseh večjih mestih so izhajali lepoznanški in zabavni časniki, kakor „Carniola“, „Carinthia“ i. t. d. Vse se je zanimalo za te časnike; vsak se je skušal v pesništvu. V tem času rodile so se krasne pesmi Preširnovе, Koseskijeve i. t. d. Ni istina, da so se ljudje le zato s pesništvom bavili, ker se s politiko smeli niso; ampak na politiko še nobeden mislil ni, ker se jim je pravični, krščanski absolutizem zdel prava normalna in zdrava državna oblika.

Drugačen pa je bil francoski absolutizem pod bourbonskimi kralji. Zlorabil je svojo moč v to, da je ljudstvo slačil in bogastva nabiral, ktereга so razuzdani dvorniki v razkošnih veselicah razkopavali. Namesto meč krščanske pravice krepko v rokah držati, postali so slabotni kralji postrežniki mehkužnih dvornikov in popačenih žensk. Truplo krščanske monarhije začelo je pri glavi gnjiti, v tej gnjilobi zaredili so se črvi prekucije, bogatajstva, razrušenja vseh socialnih zvez in kali novopoganskih idej, ki so svoje nazore jemale iz klasične dōbe starorimske države. Začelo se je vrenje med duhovi in razjedanje krščanskih nazorov in socialnih razmer. Začela se je prekucija in boj novega poganstva s prejšnjim krščanskim redom, ki še do danes trpi.

Francija je sè svojimi novimi nazori okužila vso ostalo Evropo, tedaj tudi zdrave njene dele, kakor na pr. Avstrijo. Politični, socialni in verski boj novih poganskih idej s krščanstvom in njegovimi ustanovami je skoro vse duhove omikanega sveta v svojo službo vzel, in po pregovoru „inter arma silent musae“ je lepoznanška literatura čisto na stran potisnjena, najboljše moči so jej odtegnene. Kar se danes producira na lepoznanškem polju, nema dosti vrednosti in ne bo obstalo pred kritiko poznejših rodov, ki bodo morda tako srečni, da pridejo po dokončanih političnih, družbinskih in verskih bojih zopet do normalnega, zdravega in mirnega državljanskega ravnotežja. Upati hočemo, da bo krščanski križ tudi nad novim poganstvom zmagovalec ostal, in tačas obistinile se bodo besede, ki jih vsaki dan ponavljamo v Očenašu: „Pridi k nam Tvoje kraljestvo!“

V istini, kraljestvo Božje priti mora na zemljo, države in njih postave pa vse socialne razmere urediti se morajo v krščanskem duhu in soglasno z Božjimi zapovedi ali postavami, potem pride še le zlata doba za razvitek lepoznanške literature in vseh umetnostij.

—d—

Domače zadeve.

— (Ljubljanskej blagajni) se včasih neprilike prigodé, katere bi se pri pozornejšem uradovanju ne mogle zgoditi. Več pritožb smo prejeli, da so tirjali davkoplačevalce za vže plačani davek, torej priporočamo več pozornosti in boljše nadzorstvo onim gospodom, ki prouzročujejo take neprilike.

— (Odborniki ljubljanskega mesta,) kateri so uže popolnoma obupali nad svojim delovanjem v mestnem zboru, ter opustili obiskovanje sej, prišli so pretekli petek zopet, izgovarjaje se na naključje, da se nij zaduje seje nihče udeležil. Ker je bil zbor sklepičen, volil se je zoper ugovarjanje dra. Suppana takoj ud v deželni šolski svēt in to profesor Šuklje, v slavnostno komisijo pa tudi trije gospodje narodne večine. — Iz računskih sklepov je razvideti, da se je v zadnjem letu samo pri dninah prihranilo nad 5000 gold. — Privrženci prejšnje večine, odprite sedaj svoje oči in prepričajte se sami nad štedilnostjo sedanjih odbornikov, da vas ne bode zopet vodila za nos brošurica o desetletnem delovanju naših nasprotnikov.

— (Šole in šolske občine na Koroškem.) Kakor se nam poroča je nij v 117. slovenskih župnijah na Koroškem niti jedne slovenske ljudske šole. Deželni šolski svēt obstoji iz 12 udov, mej temi pa je edino le dr. Müller Slovenec. Deželni šolski nadzornik je sicer Slovenec po rojstvu, toda najhujši nasprotnik lastnega naroda in njegovega mišljenja, kajti glavna točka njegovega učnega načrta je, koroške Slovence kar najhitreje mogoče germanizirati ali pa popolnoma zatreti. Na učiteljski pripravnici je osem učiteljev, mej katerimi pa samo katehet gosp. Nessler slovenski razume. Na vadnici pa je mej petimi učitelji tudi samo jeden slovensčine zmožen. — Kako žalostno je čuti enaka poročila. Povsod stavijo se meje narodnemu napredku, kamor se ozremo ugledamo le zatiralce in nasprotnike naše. Zadnje moči napenjajo, zaprečiti pot viru naših nad, razvitku in izobraženju naše mladine, toda prišel bode čas, ko bode enako vodi prodrla jez svojih zatiralcev ter se razlila po širnej svojej domovini dvigajoča zastavo slave, braneča z umom svitlimi meči svoje pravo.

— (Zopet plin.) Ravnokar čuješ, da hočejo ljubljanski konsumenti plina, in sicer oni, ki ga največ požgó, namreč kavarnarji in krčmarji, skupno protestirati proti visoki ceni plina. — Istina je, da je plin v Ljubljani najdražji v celi Avstriji, vrhu tega pa tudi najslabši. Zadnji čas je, da se poceni ter zboljša ta svečava, kajti tudi mesto ljubljansko nij ravno briljantno razsvetljeno.

— (Janez Kuralt,) pomorski kaplan, rojen Slovenec, prišel je te dni na počitnice iz Egipta. Pozdravljamo ga kot znanega rodoljuba.

Drobtinice.

— (Kako krompir gnjilobe ohraniti?) S praškom živega apna se dno jame ali tál potrese, na ta prašek vloži tri palce na debelo krompir in to tolikrat ponovi, koliko vrst krompirja se ima vložiti. Na ta način se ne ohrani le gnjilobe, nego voden in milnat postane boljši.

Listnica uredništva. Gospodu, ki nam je poslal jako oster dopis brez svojega podpisa, povemo, da se naš list ne podaja v jednake napade na nasprotno stranko brez gotovega prepričanja, kajti kar nam Vaš dopis pojasnjuje, znano je uže tudi nam davno, toda gotovosti vendar ne vemo in je morda tudi gosp. dopisnik sam ne vé. Znano Vam mora pa tudi biti, da časniki sploh ne jemljó nikakega spisa brez podpisanega imena, in tega starega pravila držati se je tudi naš namen. Priporočamo Vam toraj nadalje več poguma in premissljenosti, nego napadati stranke brez gotovega prepričanja. Ured.

Šč. 2marfe.

Cvet zoper trganje

po dr. Maliču

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živcih, otekline, otrpnele ude in kite itd.; malo časa, če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvet zoper trganje po dr. Maliču“ s zraven stoječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr.

Planinski zeliščni sirup kranjski,

izboren zoper kašelj, hripavost, vratobol, prsno in pljučne bolečine. 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Pomuhljevo (Dorsch) jetrno olje,

najboljše vrste, izborno zoper bramore, pljučnico, kožne izpustke in bezgavne otekline. 1 stekl. 60 kr.

Anaterinska ustna voda,

najboljše za ohranjenje zob ter zobnega mesa in takoj odpravi smradjivo sapo iz ust. 1 steklenica 40 kr.

Kri čistilne kroglice, c. kr. priv.,

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se že čisučkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnenih udih, skaznem žolcedu jetrnih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gold. 5 kr. Razpošiljava se le jeden zavoj.

Naročila z dezele izvrše se takoj v lekarni pri „samorogu“

Jul. pl. Trnkóczy-ja
na Mestnem trgu v Ljubljani.

Peter Thomann,

kamnosék v Ljubljani,

se priporoča za izdelovanje **nagrobnih kamerov, križev** itd., počensí od 5 gold. in više, za vsake cene, in tudi gledé družih kamnoseških del.

Preselitev obrta.

ANTON KOŠIR,

jermenar,

preselil se je iz **gledaliških ulic št. 6 v Zvezdo** blizu nunske cerkve št. 14.

Velika zaloga

obleke za gospe, dečke in otroci

velika zaloga

plaščev prevlekalnih in ogrinjač iz sukna, svile in pliša za gospe;

velika zaloga

klobukov za gospe

po zelo nizkej ceni in v bogatem izboru je pri

M. Neumann-u,

Ljubljana, Slonove ulice števil. 11

F. Kremžar,

v Št. Vidu nad Ljubljano

se priporoča za vsa

ključarska in kotlarska dela,

popravljanje poljedelskih ročnih in parnih mlatilnic, parnih strojev in lokomobilov po najnižej ceni ter obeta naglo in točno postrežbo.

V založništvu **Ig. pl. Kleinmayr-ja** in **Fed. Bamberg-a** v Ljubljani
je ravnokar izišla na svitlo

Slovenska Pratika

za navadno leto 1883.

Cena 13 kr., razprodajalcem se daje rabat.

V tem založništvu dobé se tudi vse knjige

„**Maticе Slovenske**“.

Odpretje kupčije

na voglu „pod trančo“ št. 2. — „Mestni trg“ št. 14 v Ljubljani.

Rokotvorna, platnena, suknená in moderna trgovina.

Najkrasneja izbírka različnega blaga, lodna, platna, barhenta, prevlek, volnene robe, baržuna, svile, tkanine in pletenine, zagrinjač in ogrinjač; dalje blaga za moške in ženske obleke, posebno lepe, izbórne oprave domače, za prečastito duhovščino masne prtnene potrebe in vse v to stroko spadajoče predmete priporočata ter vabita najuljudneje k obilnem nakupu prečastito duhovščino in p. n. občinstvo v mestu in z dezele.

Krisper & Urbanc.

Odpretje delarnice.

BAJTZ FRAN,

urar in izdelovalec vseh godbenih inštrumentov,

v Ljubljani na Rimskej cesti št. 3,

priporoča se za vsakovrstna urarska dela, popravljanje fisharmonik in vseh godbenih inštrumentov. Popravlja ne samo žepne in druge ure, ki na valjar igrajo, temveč tudi prestavi v urah na stajalo igralne valjarje na druge komade.

Ob jednom prodaja orglje na lajno (Leierkasten) s tremi valjarji, na vsakem igraje 9 komadov s slovenskimi, laškimi in nemškimi napavi in popotnicami; s 5 registri „piano“ in „forte“ s trobljami in trombo. Nove so na Laškem kupljene stale 650 fl. — a sedaj so na prodaj pod tretjino te cene.

P. n. naročnikom na deželi zagotavljam hitro, dobro in cenó postreči.